

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Терновик Наталія

*кандидат психологічних наук,
професор кафедри психології
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

Алексіна Ольга

*здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 053 Психологія
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені академіка Степана Дем'янчука»
м. Рівне, Україна*

В умовах війни росії проти України, суттєве значення для забезпечення безпеки та обороноздатності набуває питання належної соціально-психологічної адаптації військовослужбовців, які беруть участь у захисті державного суверенітету України. Екстремальні умови праці військовослужбовців значно впливають на їхнє психічне здоров'я. Негативний вплив зазначених факторів здатний спричинити нервово-психічні розлади, психічну дезадаптацію та стресові стани, що нерідко стають основною причиною зривів у професійній діяльності, втрати або значного зниження рівня працездатності, появи міжособистісних конфліктів тощо. Спроможність протистояти негативному впливу стресогенних факторів пов'язаний зі здатністю швидко та ефективно адаптуватися до несприятливих умов, що полягає в активізації психічних та фізичних сил військовослужбовця та використання їх з метою протистояння негативному впливу стресової ситуації [2].

Проблемам психологічної адаптації особистості присвячено значну кількість робіт зарубіжних та вітчизняних науковців, серед яких: Ж. Піаже, Г. Сельє, Крайніков Е. В. та багато ін. Дослідженню особливостей адаптації військовослужбовців присвячено роботи Ліпатова І. І., Шестопаловой Л. Ф., Афанасенко В. С. Визначенню ролі психолога у процесі психологічної адаптації військовослужбовців присвячено праці Агаєва Н. А., Дейко А. Б. Скрипкіна О. Г., Еврета О. В. та ін..

Питання соціально-психологічної адаптації УБД нині вивчаються як вітчизняними, так і зарубіжними науковцями: В. Алещенком, О. Андрюшиним, Н. Бідюком, А. Бірюченком, Ю. Бриндіковим, Ю.

Венковичем, В. Гречаніновим, А. Іваненком, С. Даниленком, А. Коваленком, О. Ковальчуком, А. Красильщиковим, В. Кривошеєм, Л. Кругловим, С. Кучеренком, В. Лазаревем, О. Миленним, В. Мулявою, В. Осьодлом, О. Саськом, О. Сафіним, Т. Стародуб, О. Хмільяром, L. Calhoun (Л. Калхун), D. Kishbaugh (Д. Кишбог), R. Laufer (Р. Лауфер), R. Skurfield (Р. Скурфілд), С. Williams (С. Вільямс), J. Wilson (Дж. Вілсон) та ін. Психологічні чинники впливу бойових дій на стан особового складу проаналізовані у дослідженнях українських науковців О. Білінова, А. Бородія, В. Крайнюка, Є. Литвиновського, О. Макаревича, А. Романишина та ін.

Соціально-психологічну адаптацію, її чинники та механізми зазначені науковці досліджували різноаспектно враховуючи значущість проблеми, специфіку адаптації в звичайних умовах, обстановці стресу, ситуації життєвої кризи, особливих умовах військової служби. Ними розглядалась адаптація людини, зокрема і соціально-психологічна адаптація військових, яких скорочували при реформуванні війська, а також тих, хто брав участь у воєнних конфліктах [1].

Далеко не кожний військовослужбовець, ні безболісно для свого психічного та фізичного здоров'я витримує екстремальні умови. Людині нелегко звикнути до війни – до її небезпек і поневірянь, до іншої шкали життєвих цінностей та пріоритетів. Але й повернутися до спокійного, мирного існування людини, яка провела на фронті хоча б кілька тижнів, не менш складно. Зворотній процес перебудови психіки протікає так само болісно і часом затягується на довгі роки. У багатьох людей, які приймали участь у бойових діях розвивається посттравматичний стресовий розлад (ПТСР), що є психічним розладом, який може розвиватись після травматичних подій (катастрофи природного чи техногенного характеру, артилерійські обстріли, авіабомбардування, тортури та інші загрози життю під час війни), які представляють загрозу для власного життя (або іншої людини) або фізичної недоторканності та обумовили сильний страх, безпорадність або жах [4].

Отже, правильно організовані заходи з формування стійкої адаптації у військовослужбовців, а також цілеспрямований комплексний підхід під час їх проведення дозволяє створити оптимальні умови для успішної адаптації військовослужбовців до служби, сприяти їх повноцінній службовій діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бриндіков Ю. Теорія та практика реабілітації військовослужбовців-учасників бойових дій в системі соціальних служб: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.05; Тернопільський нац. пед. ун-т ім. Володимира Гнатюка. Тернопіль, 2019. 559 с.

2. Буряк О. О., Гіневський М. І. Соціальна адаптація армії України до нових умов існування. Збірник наукових праць Харківського університету Повітряних Сил. 2014. Випуск 4. С. 160-166
3. Вдовиченко Т. Соціальна та професійна адаптація звільнених військовослужбовців як об'єкт фінансового забезпечення. Світ фінансів. 2017. № 1 (50). С. 166–180.
4. Красильщиков А. Соціальна адаптація звільнених у запас військовослужбовців (проблеми та досвід їх вирішення в Україні та зарубіжних країнах). Демографія та соціальна економіка. 2005. № 2. 117–125.
5. Озерський І. Нейтралізація посттравматичного стресового розладу демобілізованих бійців АТО. Особистість у кризових умовах та критичних ситуаціях життя: збірник наукових праць. Суми: Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2016. С. 367–371
6. Скрипкін О. Г., Дейко А. Б., Еверт О. В. Діяльність психолога у ході психологічного забезпечення професійної діяльності особового складу Збройних Сил України: (методичні рекомендації) / Міністерство оборони України, Наук.-дослід. центр гуманітар. проблем Збройних Сил України: Київ: НДЦ ГП ЗС України. 2016, 110 с.
7. Ягупов В. В. Військова психологія: підручник. Київ: Тандем. 2004, 656 с.
8. Burgess, L. (2017, November 28). What to know about general adaptation syndrome. Medical News Today. DOI:m <https://www.medicalnewstoday.com/articles/320172.php>